

KOTIMAA 90-VUOTIAS SUOMI

Liikkalan kylän Pekinojaa syvennettiin ja levennettiin hätäaputyönä. Työ tehtiin lapiolla ja miehiä oli Savosta saakka. Palkka työstä oli keho. Kuvan ottaja ei ole tiedossa.

Pula-aika toi hätäaputyöt Liikkalaan

► Miehiä tuli Savosta asti lapiomaan Pekinojan savista maata

Anna-Riitta Sippola
HELSINGIN SANOMAT

► Anka pula leimasi 1930-luvun alkua. Rakennustyöt loppuivat, sahoja kaatui, maatalo meni pankkeille. Kokonaistyöpanos laski maassa noin 130 000 hengellä. Se oli noin 10 prosenttia työvoimasta. Liikkalan maalaiskylään tuli kerjuulle nuoria miehiä, naisia ja lapsia jalkaisin Kymistä ja Kotkasta. He näkivät nälkää ja pyysivät ruokaa, saivat talollisilta joskus jauhoja tai leipää, joskus eväitä.

Tuohon aikaan ei tunnettu ansiosidonnaista, ei peruspäivärahaa.

OSA 2

30 LUKU

Sarja kertoo itsenäisen Suomen tavallisten ihmisten arjesta Mänttären suvun kautta. Suvun alkujuuret ovat Liikkalan kylässä nykyisen Anjalankosken kunnassa.

Kerjäläisiä kutsuttiin häveliäästi pyytelijöiksi. Monen talon eteiseen pantiin reissumiehelle potuska, patja, jolle saatiin asettaa yöpuulle. Aini Rantanen, 82, oli silloin pikkutyttö, ja pyytelijöiden häätä jäi hänelle pysyvästi mieleen.

Koko maassa hätäaputyötä järjestettiin 40 000 ihmiselle. Liikkalassa hätäaputyötä syvennettiin ja laajennettiin Pekinojaa. Näin saatiin kuivatettua lisää viljelysmaata. Lapiomiehiä oli Savosta saakka. Maa

Ampujamestari Toivo Mänttari.

oli savista ja työ raskasta. Lapion piti tehdä iso kaarta, että tiukka savi siitä irtosi. Palkka oli järkyttävän pieni.

Mänttäreiden suvun kantatilan paikalla Mäkelässä pulavuosien muisteleminen vetää vakavaksi. Paitsi kyllä vähän

naurattaa, kun Veino Vakkari, 74, kertoo mihiin lapiomies tarvitsi lankakerää: Pani sen yöksi kainalokuoppaan niin, että lapa pysyi sopivassa asennossa ja kolotus vähän hellitti.

Kylällä keskinäinen yhteistyö sujui: puimakoneosuuskunta

Aini Rantanen suvun omassa museossa.

oli ollut jo pitkään, sitten tuli perunannoostokoneyhtymä. Ensimmäinen traktori puskutti pelloilla 1938.

Vehnämylly oli valtava ponnistus: siitä tuli kyläläisten osakeyhtiö, ja se rakennettiin talkoilla. Vain keskeisimmät ammattimiehet, muurarit ja

kirvesmiehet, palkattiin muualta. Haitaksi Vehnämylly-yhtiölle ei ollut se, että naapurissa Enäjärvellä mylly paloi.

Kulttuuria Liikkalassa harrastettiin omin voimin, mutta Kotkan teatterin ja työväen-

teatterin vierailut olivat Aini Rantaselle yhtä juhlaa, esimerkiksi Kreivitär Mariza Liikkalan työväentalolla. Subrettipari Vappu ja Kalle Alanen tanssi todella akrobaattisesti.

Viikkoja esityksen jälkeen Aini piirteli kuvia operetin sykkädyttävän kauniista puuvuista. Hänen itsensä oli tyytymisen kahteen uuteen mekkoon vuodessa. Ne hankittiin koulun lukuvuoden päättäjaisiin. Monot olivat yleisjalkine, ja niistä sai muodikkaat, kun käänsi varren päälle sievän, itse kudotun nilkkasukkan.

30-luvun lopun kesät olivat lämpimiä ja sadot hyviä, kaikkien muistavat. Kyläläisiä työllistävä tiilitehdas modernisoitiin 1938, ja sen ensimmäiset tiilet ovat vieläkin hyväkuntoisina Vehnämyllyn ulkoseinissä.

VPK:n talolla tanssittiin, ja orkesterina oli suosittu kvartetti Dom-Dom omasta kylästä.

Kesäkuussa 1939 Toivo Mänttari toi kultamitalin ja laakeriseppeleen kivääriammunnan maailmanmestaruuskisoista Sveitsistä. Hän oli am-

punut täydet kympit 40 kertaa peräkkäin – sen paremmin ei voi ampua.

Samaan aikaan vapaaehtoiset linnoittivat Karjalankannasta. "Hauska, halpa ja terveellinen loma", otsikoi Helsingin Sanomien reporterit juttunsa linnoitustöistä.

Syyskuussa Hitler hyökkäsi Puolaan. Marraskuussa alkoi talvisota.

► Lähteinä on käytetty muiden muassa taloushistorian professorin Riitta Hjerppen ja Mänttären sukuseuran jäsenten haastatteluja, Mänttären sukukirjaa sekä Laila Sepän toimittamaa kirjaa Liikkala, mäkituntien kylä.

HS.fi

Katso kuvakooste 1930-luvulta ja lähetä omia kuviasi kilpailuun. Keskustelussa voi kertoa tarinoita 30-luvulta. Verkossa myös 1920-luvun parhaaksi valittuja kuvia. HS.fi

1930 Viina vapaaksi, Sillanpäälle Nobel, Lauantain toivotut radioon

Koonnut: ANNA-RIITTA SIPPOLA / HS; Grafiikka: LH / HS

1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
<ul style="list-style-type: none"> Pulakausi on alkanut. Lapuan liike voimistaa vaatimuksiaan ja kyyditsee kommunisteja ja sosiaalidemokraatteja itärajan yli. Suomen ensimmäinen "huippumoderni ja mannermainen" tavaratalo Stockmann avataan Helsingissä. Georg Malmsten tekee lastenlaulun Karhunpoika sairastaa. Ensimmäinen naisprofessori Laimi Lovisa Leidenius Helsingin yliopistoon. 	<ul style="list-style-type: none"> Mäntsälän kapina. Pulaliik ehdintää: Nivalan konikapina käynnistyy eläinlääkärin määrättyä Sigfrid Ruuttusen hevosen teurastettavaksi näivetystaudin takia. Kiitolaki kumotaan. Paikka paikoin ihmiset tervehtivät eläköön-huudoin ensimmäisiä asiakkaita näiden poistuessa ostoksineen myymälästä. 	<ul style="list-style-type: none"> Eeva-lehti perustetaan. Puijolla ensimmäiset pujottelukisat. Koulussa ensimmäiset hiihtolomat. Ester Toivonen Miss Euroopaksi. Risto Orkon Siltalan pehtoori saa miljoonayleisön. 	<ul style="list-style-type: none"> Eeva-lehti perustetaan. Puijolla ensimmäiset pujottelukisat. Koulussa ensimmäiset hiihtolomat. Ester Toivonen Miss Euroopaksi. Risto Orkon Siltalan pehtoori saa miljoonayleisön. 	<ul style="list-style-type: none"> Ruimiin karaisu. Artturi Salokanteleen ja Severi Salosen kirjoittamasta valistuskirjasta Suomen poikien ja tyttöjen oma terveysopas (1935). Bio Rex avataan Helsingissä. 	<ul style="list-style-type: none"> Kyösti Kallio presidentiksi. Ensimmäinen punamulta-hallitus. 	<ul style="list-style-type: none"> Suomisen perhe aloittaa radiossa. Olympiastadion vihittään käyttöön, olympialaiset suunnitella kesäksi 1940. Teollisuustyöntekijöiden osuus koko työvoimasta 20 prosenttia. Puhelimia on viisi kappaletta sataa asukasta kohden. Bruno Laakko ja Lepakot levyttää kappaaleen Kissa vieköön. Autoja on 47 000. 	<ul style="list-style-type: none"> Väestömäärä sotien välisenä aikana 3,1 miljoonasta 3,7 miljoonaan. Radion kuuntelulupia 300 000. Frans Emil Sillanpääle kirjallisuuden Nobel. Viipuri on kasvanut maan toiseksi suurimmaksi kaupunkiksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Jaloviina tulee Alkon valikoimiin vuoden 1932 lopulla. Etiketti on käytössä vuoteen 1960 asti. Myös Pöytäviina on suosittu. Petsamon maantie valmistuu 1930. Petsamosta tulee yksi Suomen suosituimmista matkailukohdista. Ansa Ikonen ja Tauno Palo elokuvan tähtipariksi. Artekin ilmoitus. Helsingin uusi Postitalo valmistuu 1938. 	

Lähteet: Suomen kulttuurihistoria 4: Koti, kylä, kaupunki, Vuosisatamme kronikka

Kuvat: Altia Oji, Suomen kulttuurihistoria 4: Koti, kylä, kaupunki, Vuosisatamme kronikka, HS-arkist